

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДДІЛ ОСВІТИ ВИКОНАВЧОГО КОМІТЕТУ
РОМЕНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ
РОМЕНСЬКА МІСЬКА МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ**

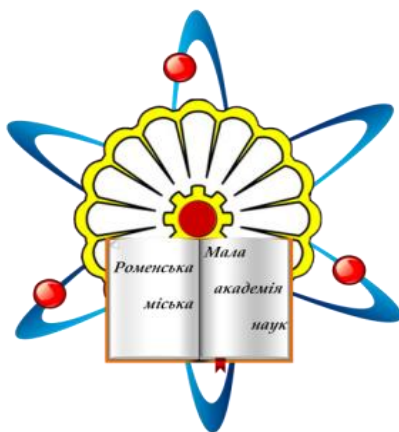
**МІСЬКА УЧНІВСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«Я СИН НАРОДУ, ЩО ВГОРУ ЙДЕ»
(20 КВІТНЯ 2016 РОКУ)**

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Ромни-2016

**МІСЬКА УЧНІВСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«Я СИН НАРОДУ, ЩО ВГОРУ ЙДЕ»
(20 КВІТНЯ 2016 РОКУ)**

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Ромни-2016

*Рекомендовано до друку методичною радою
Роменської міської Малої академії наук учнівської молоді.
Протокол від 10.05.2016 р. № 1*

Я син народу, що вгору йде. Матеріали міської учнівської науково-практичної конференції (20 квітня 2016 р., м. Ромни) / Упор. Андрущенко О.О., Шульга Ю.Г. – Ромни: Роменська МАНУМ, 64 с.

У збірнику подано матеріали виступів учасників міської учнівської науково-практичної конференції «Я син народу, що вгору йде», що розкривають багатогранність та універсальність постаті Великого Каменяря.

Збірник розрахований на науковців, педагогів, учнів, студентів.

© О.О.Андрущенко

© Роменська МАНУМ, 2016

ЗМІСТ

Кононенко І.В. Ким для нас є Іван Франко?.....	4
Пройдаков А.І. Образ міста в прозових творах Івана Франка...6	
Хуторна А. «Лиш боротись – значить жить».....	14
Белаш В. Особливості інтимної лірики у збірці "Зів'яле листя" І. Франка.....	17
Боярко Д. «Тричі являлася мені любов...» (місце любовної лірики у творчості Івана Франка).....	21
Бойко А., Доценко Л. Видавнича та редакторська діяльність Івана Франка.....	27
Овсієнко К. Геній української літератури.....	35
Деревцов А. Іван Франко як політичний діяч.....	38
Ярошенко О. Есе «Іван Іранко – «Поет національної честі»...42	
Столяр А. Іван Франко – синтез літератора та науковця.....	45
Кононенко М. Есе «Твоє слово, Каменяре».....	50
Дудка Е. Ідея державної незалежності та соборності України в політичних поглядах Івана Франка.....	52
Коваленко Ю.В. Іван Франко: філософський аспект.....	57
Вовненко Л.І. Музика у творчості Івана Франка.....	62
Післямова	66

КИМ ДЛІА НАС Є ІВАН ФРАНКО?

Кононенко Ірина Володимирівна,
керівник наукової секції «Українське літературознавство»

Усебічно обдарований, енциклопедично освічений і надзвичайно працьовитий, І. Франко виявив себе в багатьох сферах української культури. Розпадаючись на дві практично незалежні "підособистості" – суспільного діяча та письменника-митця, – він водночас поєднував у собі іпостасі поета, прозаїка, драматурга, критика й історика літератури, фольклориста, етнографа, культуролога, мовознавця,

перекладача, репортера, редактора, видавця, а також політика, агітатора, революціонера. Можливо, саме цій різноманітності сфер, у яких проявлявся таланти І.Франка, він зобов'язаний несерйозним, часто ворожим ставленням з боку сучасників, як політичних противників, так і нейтральних, не залучених до суспільно-політичної конфронтації кіл Галичини. В усякому разі, феномен Івана Франка – універсальної особистості, генія, людини нового часу, що набагато перегнала свою добу, ученого й митця європейського рівня, яких мало в історії української культури – не отримав належного вивчення та оцінки ані за польської, ані за радянської влади. Поляки не розголошували досягнення української інтелігенції та її батька, радянська ідеологія зробила з поета ляльку, виставивши на загальний показ тільки одну із сотень його граней – Франка-революціонера.

Хоча про цього активного громадського й політичного діяча написано десятки (якщо не сотні) робіт, але в повсякденному житті ім'я Великого Каменяра найчастіше

залишалося символом. Ми більше вшановували його ім'я, аніж знали Франкові твори, ідеї.

Образ І. Франка посилено використовувався офіційною пропагандою, його ім'ям названо населені пункти, вулиці. На цьому ґрунті серед масового читацького загалу виросла байдужість, а в окремих випадках – майже неприхована неприязнь до самого І. Франка та зневажливе ставлення до літературної спадщини поета. Усім відомо, що сюжети для своїх творів він черпав із життя й боротьби рідного народу, але також із першоджерел людської культури — зі Сходу, античної доби й Ренесансу. Каменяр був «золотим мостом» між українською й світовими літературами.

Іванові Яковичу Франкові належить, мабуть, найпочесніше право представляти Україну в «галереї найвищих інтелектуальних досягнень» народів світу. Віддаючи престол національного генія нашої держави «поету з ласки Божої» Тарасові Шевченку, він, без сумніву, не був ніким з вітчизняних учених та митців перевершений у своїй титанічній працездатності, у різнобічності таланту та розмаїтті обдарувань, у ролі, яку зіграв у становленні української нації.

Нерідко Івана Франка називають титаном праці. Євген Маланюк свого часу писав: «Свідомо чи несвідомо, з власного пересвідчення чи ж чужого голосу, але кожен, почувши ім'я Франка, здимає шапку незалежно від свого місця народження. Тут діє інстинкт величчя». То ким для нас є Іван Франко? Про це й буде йти мова на нашій конференції.

ОБРАЗ МІСТА В ПРОЗОВИХ ТВОРАХ ІВАНА ФРАНКА

Пройдаков Артур Ігорович

керівник наукової секції «Українська мова»

Невід'ємною частиною встановлення центру культурних та значущих суспільних явищ є місто як пріоритетне середовище створення громадської думки і нових мистецьких концепцій. Місто, відповідно до поглядів Х. Ортеги-і-Гасета, представляє сучасне життя, репрезентує сучасний спосіб мислення, спосіб життя людей узагалі.

Зміцнення позицій вагомої ролі міста у наш час обумовлюється привабливістю ефективної реалізації інформаційної функції та можливістю задоволення фінансових потреб, оскільки фактично місто стає осередком здійснення науково-технічної революції і джерелом високої продуктивності праці. У творах української літератури можемо відзначити наявність урбаністичної доміанти, що характеризує особливе відображення міських просторів та специфічні принципи побудови тексту.

На нашу думку, відображення міського простору є надзвичайно важливою складовою творчості українського письменника І. Франка. Про його прозові та поетичні твори написано чимало наукових досліджень, але саме спроби

аналізу конкретних творів в аспекті урбаністичних процесів не є достатньо системним явищем.

Саме тому метою нашої розвідки є розгляд прози І. Франка крізь призму аналізу образу міста і його впливу на побудову ідейно-тематичного задуму.

Історик Ярослав Грицак писав, що з огляду на Галичину часів І. Франка, "яка відзначалася низьким рівнем індустріалізації навіть за центрально- і східноєвропейськими стандартами... не слід випускати з уваги ще й високий рівень "аграризації" галицького міста. Тому, говорячи про місто, треба уточнювати, про яку його частину йдеться: про забудований кам'яницями і вимощений тротуарами центр чи про цілком сільські на вигляд передмістя з земельними ділянками й хатами під солом'яними стріхами [1, с. 47]". Ураховуючи опозицію "місто-село", необхідно зазначити, що персонажі прози І. Франка є у переважній більшості звичайними селянами. Та й сам І. Франко був за походженням з селян, хоч свідомість письменника була родом з книжок, а ширше – з європейської цивілізаційної матриці, на якій основними чинниками духовного та інтелектуального росту віддавна вважалася освіта, розумова праця, пов'язаний з нею фах та суто фахові здобутки.

Місто – і в цьому полягає принципова відмінність Франка від значної кількості своїх попередників – сприймається часткою соціуму, в якому всі минулі форми зв'язків практично анульовані. Кожен є тільки "річчю в собі" і, що куди важливіше, – "річчю для себе", хоч на певних площинах міського буття існують політичні рухи, партії, сім'ї, шлюби, держава, яка все це ніби регулює, однак нездатна персонажеві ані допомогти, ані його захистити. Таким чином, фіксуємо переміщення авторської точки зору хай ще не в мегаполіс, але вже в місто цілком модерне, у якому все: від запахів, звуків, людського одягу та людської психології до максимального відчужених від традиційних людських спільнот (громада, народ) буттєвих контекстів, – перейняте

байдужістю, а в суто духовному сенсі – безликістю і навіть стертістю.

У “Бориславському циклі” пересічність Борислава, зростання його із села передається описом: “... перед ними лежав Борислав, мов на тарелі. Невисокі під гонтям дома білілися до сонця, мов сріблява луска. Понад дахами де-не-де виднілися червоні тонкі і високі комини нафтарень, мов криваві пасмуги, сягаючі до неба. Далеко на другім кінці Борислава, на горбі, стояла стара церквиця під липинами і круг неї ще тислися останки давнього села [2, с. 60]”. Місто дає змогу робітникам замислитись над можливістю змінити своє життя, так головний герой Бенедьо Синиця, який зріс і виховувався в місті, проходить складний шлях формування світогляду. Бенедьо хвилюють проблеми життя звичайних робітників у Бориславі, він чув про створення кас взаємодопомоги, які створювали самі робітники у великих містах, його прагнення допомогти робітникам, згодом трансформується в розумінні необхідності змін у суспільстві.

У творі „*Voia constrictor*” Іван Франко змальовує історичний процес зародження та формування промислових міст на заході України, а також його глобальну роль і значення для розвитку людини та суспільства. Місто Борислав локалізує інтенсивну взаємодію з людиною, наслідком цього процесу є глибокі внутрішні зміни особистості, початком процесу формування світогляду, у міському середовищі виникають передумови певної соціальної поведінки, індивідуального і колективного усвідомлення своєї значущості. Письменник створює образ Борислава, бо саме у промисловому місті відбувається процес зародження нових політичних, соціально-економічних тенденцій розвитку тогочасного суспільства. Автор розглядає процес розвитку і становлення не лише робітничого руху, відгомін якого дійшов до України з Європи, а й моральну та духовну сутність новочасного буржуа Германа Гольдкремера.

Сутність і значення міста, його вплив на людину та поєднання суперечливого відтворюються через протилежне

сприйняття обставин знедоленими робітниками та новоспеченими буржуа. Для одних місто – це пекло, для інших – можливість стати ще багатшими. Змальовуючи дитинство Германа, письменник показує соціальне дно міського середовища, в якому він народився, там були “усі лінів та бідні”, вийшовши звідти, герой на все життя зберіг відразу до злиднів, яка трансформувалась у жорстокість та бездушність до знедолених; і скільки б не зверталися до багатія Германа бідні ріпники, він завжди “плював, відвертався й велів слугі викидати їх за двері”. Іван Франко психологічно мотивує дії свого героя, його характер, що дозволяє тлумачити і розуміти його сутність людини у нерозривному зв’язку із оточуючим середовищем. Розглядаючи питання з’єднання, взаємовпливу людини і міста, можна зазначити, що місто виступає конгломеруючим ядром, яке впливає на формування цілісної картини світу особистості

Зі сторінок роману “Перехресні стежки” постає місто, яке “жило ще переважно патріархальним життям [2, с. 9]”, мало певний спосіб життя, соціальний простір, простір зв’язків, стосунків, визначених закономірностей. Саме такі стосунки забезпечують функціональні характеристики міста. Письменник звертається до розкриття глибоких психологічних та соціальних взаємин людей у місті.

Молодий адвокат д-р Євгеній Рафалович “перед будинком карного суду в однім із більших провінціальних міст [2, с. 5]” зустрічає свого колишнього вчителя Стальського. Ця зустріч супроводжується спогадами Євгена про нього, який постає людиною жорстокою, аморальною та цинічною. Рафаловичу неприємна ця зустріч і він переймається питанням: “Що воно значить, що на вступі в нове життя мені перебігає дорогу отся скотина в людській подобі [2, с. 13]”. Стальський упадає перед колишнім учнем, знайомить його з усіма особливостями міського життя, дає дуже влучну характеристику міста, говорячи про його акустичність.

Докладне змалювання ієрархії міста дозволяє твердити, що від цих людей залежить життя пересічних городян чи

селян, які вирішують свої проблеми, зокрема судові, в місті. Євгену Рафаловичу за традицією “прийшлося зробити візити у всіх гонораторів міста. Він був у президента суду, потім у старости, потім у бурмістра; далі пішов... [2, с. 23]”. Кожен із них намагався виставити себе у кращому вигляді, але після цієї низки знайомств “він мав таке чуття, немовби відбув мандрівку по якійсь каналізації [2, с. 27]”. Мета молодого адвоката – просвітительська діяльність серед селян та перед міщан, для себе він вирішує якомога менше „стикатися з сим товариством і витворити для себе інший світ”[2, с. 27]”.

Паралельно до лінії міста, письменник проводить лінію села. Рівень свідомості селян залишається низьким. Так, спроби Євгена допомогти селянам з Буркотина, отримати землі, які їм належали, закінчується поразкою самого адвоката, бо самі селяни відмовляються від цілком слушної пропозиції. Рафалович тверезо, без ілюзій дивиться на селян, він “ніколи не зажмурював очей на ті непринадні боки сільського життя, ніколи не ідеалізував собі народу [2, с. 152]”. Поїздки Євгена селами викликають відчуття спустошеності і співчуття до жалюгідного становища тогочасного селянства, неосвіченого, забобонного, ніби приреченого на злиденне існування. Жорстокі розчарування та образи на підзахисних селян часом охоплюють душу Рафаловича, він розмірковує про подальшу співпрацю з ними, чи “варто для них мучитись і терпіти [2, с. 130]”, адже переконати їх у необхідності тих чи інших дій на їхню ж користь буває дуже важко.

Буваючи в селах, Євген стикається з жахливими реаліями сільського способу буття: в один із приїздів він потрапляє на масове поховання малолітніх дітей, селяни йому буденно пояснюють, що “фізик приїхав віспу щепити і зацепив усі діти зопсованою коров’янкою. Замість віспи прищепив гангрену – і оце сьогодні семеро ми їх поховали. А п’ятеро ще мучиться [2, с. 156]”. Єдиною надією селян був лікар з міста, але й він нічим не зміг допомогти. На пропозицію адвоката подати позов до суду селяни відповідають: “Йому за се нічого не буде. А втім, хоч би його й повісили, то наших діточок се не

оживить [2, с. 158]”. Небажання селян відстоювати свої права, покращувати своє життя ще гостріше спонукає Рафаловича займатися просвітницькою діяльністю, допомагати пригнобленому і знедоленому люду.

Місто уособлює основи державності, тут функціонують суди, адміністративні структури управління, городяни повинні користуватися своїми правами і обов’язками, але за химерною рівністю в місті криється протекціонізм, популізм, хабарництво. Дворушництвом, нещирістю, зловживаннями просякнута діяльність маршалка Брикальського, який, маскуючись шляхетними намірами реформувати касу взаємодопомоги з метою “зробимо її спільною для всіх у повіті, хто потребує кредиту [2, с. 221]”, – насправді переслідує власну мету – врятувати свій маєток за рахунок “хлопських грошей”.

Місто у романі – середовище, де вирують життя, пристрасті, злочини тощо. Описи міста відтворюють та підсилюють настрої та почуття героїв. Опис зимового міста ніби віщує жакливі зміни в житті Євгена, холодної зимової ночі “над містом глухо шумить вітер. Котить вулицями, збиває купи і розбиває знов, піднімає стовпами, туманами, б’є ним до вікон.. Під тою курявою місто дрімає, мов скорчившись із холоду [2, с. 327]”.

Моральні ціннісні орієнтації глибоко розкриваються письменником у стосунках між Регіною та Рафаловичем. Регіна – перше, незабутнє кохання Євгена, спогади про яке живуть у його серці. Зустріч з нею як з дружиною Стальського для нього несподівана і болюча, він знає, що чоловік її ненавидить і знущується з неї, і від того йому стає ще болючіше.

І.Франко змальовує глибоку душевну боротьбу персонажа: його прагнення врятувати Регіну ґрунтується швидше за все на засадах людяності та милосердя, адже знати про страждання коханої жінки для нього нестерпно. Жінка, яка багато страждала, могла б скористатись шляхетною пропозицією Євгена, але вона, глибоко переживаючи своє

зруйноване, знищене життя, не бажає тягнути за собою в прірву кохану людину. Регіна влучно характеризує Рафаловича, говорячи “у своїй праці ви знайшли собі мету життя. Ви русин, а русини вперті на своєму. Ви чоловік з чуттям, значить – ідеаліст. Я певна, що ви маєте вищі цілі перед собою, силкуєтесь іти вгору і вести інших за собою [2, с. 133]”. З часом Євген усвідомлює глибину і шляхетність Регіної відмови, він переймається питанням: “Яке ти маєш право бути вільним, коли твій народ у неволі? Яке ти маєш право вдовольняти свої примхи і любовні бажання, коли мільйони твого народу не мають чим вдоволити найконечніших потреб життя [2, с. 154]”. Рафалович робить свідомо свій подальший життєвий вибір. Регіна живе в місті, серед людей, але вона дуже самотня. Самотність – одна із сутнісних характеристик міського способу буття. Людина може вибирати коло спілкування і в той же час на неї покладається відповідальність і за такий вибір, і за свою самотність. Регіна, в силу обставин не знайшла людини, яка б змогла її зрозуміти і допомогти. Глибокі душевні страждання, відсутність будь-якої моральної підтримки зламали молоду прекрасну жінку, перетворили її життя на жахливе існування – вихід із якого один – божевілля і вбивство чоловіка – тирана. На думку Т. Гундорової, “індивідуальні духовні шукання І. Франко вибудовує в унісон із процесами самопізнання людськості, а також із природнім колообігом народження та смерті [4, с. 18]”.

Отже, міський спосіб стосунків, їх вплив на людину, її дії та вчинки полягає в напруженості соціального життя, унаслідок значної міської концентрації створюються певні умови, у яких людина дуже часто не може самоідентифікуватися і визначити своє місце у світі. У романі місто живе, конфліктує, людина, не замислюючись над його впливом, підпорядковує свої дії і вчинки певним правилам. Бориславський цикл І. Франка та його роман “Перехресні стежки” співвідносять і визначають парадигму взаємовпливу

людини і міста, яка визначає сутнісні характеристики людини і суспільства на певному рівні їх розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота / Ярослав Грицак. – К.: Критика, 2006. – 322 с.
2. Франко І. Я. Зібрання творів: у 50 т. / Іван Франко. – К. : Наук. думка, 1976 – Т. 18: Повісті та оповідання. – 1978. – 487 с.
3. Наєнко М. Іван Франко: тяжіння до модернізму / М. К. Наєнко. – К.: Академія, 2006. – 96 с.
4. Гундорова Т. Франко не Каменяр. Франко і Каменяр / Гундорова Тамара. – К. : Критика, 2006. – 352 с.

«ЛИШ БОРОТИСЬ – ЗНАЧИТЬ ЖИТЬ»

Хуторна Альбіна

слухачка наукової секції «Українське літературознавство»
(керівник - Кононенко Ірина Володимирівна)

«Лиш боротись – значить жить» – це кредо Івана Франка. Воно завжди актуальне для нас, особливо в теперішній складний час. У ньому поет висловлює впевненість у відродженні національної самосвідомості й гідності нескореного великого українського народу.

Лірика І. Франка – це своєрідний прекрасний світ, що відбиває його інтимні почуття й переживання. Але поезії митця є також і зброєю в боротьбі проти ворогів українського народу. Для Каменяра життя має бути сповненим високого змісту, він відкидає пасивність, збайдужіння до всього: «Не дай заснуть в постелі безучастя... Не дай живому в домовину класться...» Проголошення саме такої життєвої позиції знайдемо в багатьох творах геніального митця.

Сила Івана Франка, яку ввібрали в себе його поезії, не зникне ніколи. Бо не згасало слово незабутнього генія

протягом життя, ніщо не могло примусити поета скласти зброю, жодного разу він не зазнав і хвилини безнадійного чекання на час, «коли той скрут страшний на тілі велетня порветься» (як писав він у вірші «Не люди наші вороги»).

Будучи вольовою особистістю, займаючи активну життєву позицію, поет не розумів людську пасивність. Він знав, що щастя не слід чекати, що воно саме не прийде, а за нього слід боротися. І. Франко закликав любити життя, бачити крізь чорний морок у ньому світло і йти до нього, відстоюючи власні права:

Непогідний, несвобідний день мій, вік мій:

жйй чй гйнь —

Все одно! Шукати смерті? Вік борись,
плисти не кинь!

Іван Франко вірив, що боротьба матиме свої плоди. Його лірика й зараз випромінює безмежну енергію, віру в краще життя, вона захоплює своїм оптимізмом, крізь віки має вплив на нас, промовляючи:

Лиш боротись значить жить...

Vivero memento!

Ліричний герой громадянської лірики Івана Франка - це безмежна енергія, що, утілившись у віршах, віддає себе народові для подальшого його поступу.

Запаливши вогонь боротьби, ставши яскравим світочем, І. Франко радо йшов сам і вів ліричного героя своїх творів «на чесне, праве діло». За нього поет був ладен «в горі вмерти», проте додержати «прапор ціло». Гуманіст І. Франко бажає боротьби, намагається розбудити народ, повести його до щасливого майбутнього. Своім «словом сильним, мов трубою» він «мільйони зве з собою».

Але найбільше вражають та захоплюють завзяття й відвага, якими наділив свого героя поет: «Я не боюся хмари, зливи! Що мені вітер той бурхливий?..»

Мабуть, нікого не залишать байдужим Франкова вірність, відданість своєму народові. Синівську любов до

нього знаходимо й у тих словах, де сарказм, з яким говорить ліричний герой, загострює наш біль і муку:

Народе мій, замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздорозжжю,
Людським презирством, ніби струпом, вкритий!

(«Мойсей»)

Та не змирилось із цим вироком серце Франкового героя:

Та прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі...

Після Т. Шевченка долю поета-поводиря національного ідеалу українського народу перейняв Іван Франко. Це високе покликання Каменяря виконав гідно й із честю. І якщо Т. Шевченко вірив у сили власного народу, у те, що хоч історія його перервана, але не закінчена, то в І. Франка віра переходить в упевність. І сьогодні, будуючи свою державу, ми повинні усвідомити, як тоді розумів це й Великий Каменяря, що відродження – справа складна й довготривала.

Пильним, активним пророцтвом майбутнього є вся творчість геніального українського мислителя-письменника. Поет добровільно й свідомо взяв на себе важку ношу. Україна «гола і вбога», «бездержавна». Служити їй – це велика самопожертва, тяжкий поетичний труд, рівнозначний подвигу. Тут виразно “прочитується” високий громадянський обов’язок митця перед Україною. Його поезії – це заклик народу до боротьби за своє щастя й волю.

Іван Франко став великим тому, що вийшов з народу, ішов поруч із ним і вів його вперед, закликаючи «добувати, хоч синам, як не собі, кращу долю в боротьбі». Наче заповіт наступним поколінням, звучать слова поезії Великого Каменяря:

«Лиш боротись – значить жить...»

ОСОБЛИВОСТІ ІНТИМНОЇ ЛІРИКИ У ЗБІРЦІ "ЗІВ'ЯЛЕ ЛИСТЯ" І. ФРАНКА

Бєлаш Влада

слухачка наукової секції «Українська мова»
(керівник - *Пройдаков Артур Ігорович*)

Багато поетів, творців ХХст. звертаються до інтимної лірики, адже саме вона дає змогу відчувати всі переживання, страждання, емоції. Тема кохання знаходить яскраве втілення у поетичному надбанні Франка.

«Іван Франко – це розум і серце нашого народу. Це боротьба, мука і передчуття щастя України і людськості... Франко живе в народній пам'яті як великий Каменяр...» (М. Рильський)

Природа емоцій тісно пов'язана з почуттями. Навіть рівень духовного розвитку людини іноді оцінюють як спосіб вираження почуттів. Адже у них проявляються інтелектуальні та емоційні компоненти. В більшості випадків такі переживання є натхненням що сприяють духовному розвитку, що в свою чергу сприяє створенню ліричних творів мистецтва.

Отже, маємо безліч підстав вважати, що почуття формують моральні цінності особистості.

Іван Якович Франко постає як геніальний поет, громадський діяч, філософ, публіцист, людина універсальної обдарованості, титанічної працьовитості, незламної стійкості. Соціум звик його сприймати як поета-борця, але є також інший бік. Поет постає перед нами як ліричний герой.

Життя «каменяра» склалося так, що він не відчув щастя взаємного кохання. Все ж таки він зберігав спогади у своєму серці про це незвичайне почуття. (Ольга Рошкевич, Юзефа Дзвонковська, Целіна Журовська-Зигмундовська)

У листі А.Кримському Франко писав: *«Фатальне для мене було те, що вже листуючись з мою теперішньою жінкою, я здалека пізнав одну панночку польку і закохався в неї. От ся любов перемучила мене...її впливом були мої написання «Маніпулянтка», «Зів'яле листя», дві п'єски «в Измарагді»*

Мета. Розглянути творчі надбання Франка в аспекті інтимної лірики.

Збірка «Зів'яле листя» є важливою в контексті виникнення модерних елементів в українській літературі

«Се такі легкі, ніжні вірші, з такою широкою гамою чувства і розуміння душі людської, що, читаючи їх, не знаєш, кому оддати перевагу: чи поетові боротьби, чи поетові-лірикові, співцеві кохання і настроїв», — написав М. Коцюбинський у рефераті «Іван Франко».

Результати дослідження можуть бути використані як методичний матеріал на уроках української літератури при вивченні Івана Франка.

Мотиви- Піднесення жіночої краси, трагічне почуття нерозділеного кохання

“Тричі мені являлася любов...”

Тричі мені являлася любов.

Одна несміла, як лілея біла,

З зітхання й мрій уткана, із обнов

Сріблястих, мов метелик, підлетіла.

Купав її в рожевих блисках май,

На пурпуровій хмарі вранці сіла

І бачила довкола рай і рай!

Вона була невинна, як дитина,

Пахуча, як розцвілий свіжо гай.

Поетична збірка

Збірка складається з трьох жмутків. У першому йдеться про зародження кохання, піднесення високих почуттів

Не знаю, що мене до тебе тягне,

Чим вчарувала ти мене, що все,

Коли погляну на твоє лице,

Чогось мов щастя й волі серце прагне.

Через почуття нерозділеного кохання, біль стає гострішим, та у віршах звучать докори:

Може, сміх твій нинішній,

Срібний та дзвінкий,

Стане в твоїй пам'яті

За докір гіркий («Не минай з погордою»)

У другому жмутку (До Юзефи Дзвонковської) ліричний герой дивиться на кохання як на абстрактне явище. Немає

чіткого образу коханої дівчини, герой розуміє що від минулих почуттів залишився лише біль,

*Я не тебе люблю, о ні,
Люблю я власну мрію,
За неї смерть собі зроблю,
Від неї одурію («Я не тебе люблю, о ні»)*

У третьому жмутку (Целіні Журовській) присутні мотиви марності життя, а точніше покінчити його та свої страждання. У поезії «Чорте, демоне розлуки» ліричний герой звертається до потойбічних сил, аби хоч раз поцілувати свою кохану

*Враз з тобою на страждання
Я готов навек піти, -
Лиш одно мені бажання
Заспокій тепера ти.
За один її цілунок
Най горю сто тисяч літ!
За любов її і ласку
Дам я небо, рай, весь світ.*

В останніх поезіях жмутку ми бачимо, що ліричний герой дивиться на світ по-філософськи. Скільки ліричний герой страждав від нерозділеного кохання, але все ж таки у ньому перемагає поет.

*«Та в серці мойому поет
Бунтуєсь, плаче, мов дитя,
Для нього ти краса життя,
Струя чуття, пісень пора -
Проклін у горлі завмира»
(«Я хтів життяю кінець зробить»)*

Отже, зробимо висновки, що лірика «Зів'ялого листя» глибоко психологічна, адже поет відкриває та аналізує найпотаємніші людські відчуття це не збірка розрізнених віршів, а цілісний твір із наскрізним любовним сюжетом.

ТРИЧІ ЯВЛЯЛАСЯ МЕНІ ЛЮБОВ... (МІСЦЕ ЛЮБОВНОЇ ЛІРИКИ У ТВОРЧОСТІ ІВАНА ФРАНКА)

Боярко Діана

слухачка наукової секції «Українське літературознавство»
(керівник - Кононенко Ірина Володимирівна)

Любов великих людей – завжди легенда. Про їхнє особисте життя треба говорити дуже делікатно й обережно, бо це та сфера, яка часто не піддається логіці.

«Тричі мені являлася любов, – зізнається поет, – тричі в руці від раю ключ держала». І тричі поет утрачав надію на щастя. У листі до Агаталгела Кримського від 8 серпня 1898 року І. Франко писав: «Майже всі писання пливуть з особистих імпульсів..., усі вони напоені, так сказати, кров'ю мого серця, моїми особистими враженнями і інтересами, усі вони... є частками моєї біографії... Значний вплив на моє життя, а, значить, також на мою літературу мали зносити мої з жіноцтвом. Ще в гімназії я влюбився був у дочку одного руського попа, Ольгу Рошкевич...»

Це була найбільша й взаємна любов у Івановому та Ольжиному житті.

Ольга Рошкевич була освіченою. Вона перекладала Е.Золя, оповідання шведської письменниці Марії-Софії Шварц

Я син народу, що вгору йде

«Сімнадцяті і двадцять перші уродини». «Скінчивши 7-й клас гімназії, я перший раз пустився під час вакації в дальню мандрівку. Перший раз не поїхав додому пасти худобу та допомагати при зборі сіна. Я поїхав залізницею до Стрия... зайшов до Лолина. Ця маленька мандрівка дала мені пізнати трохи більше світу і людей, ніж я знав досі...» То був 1874 рік. Від цього часу І. Франко залишить своє серце в Лолині... Сюди незабаром полинуть його листи Ользі.

«Певне, покажусь Вам, може, нудним, нетовариським, потайним, але судіть самі: я не отримав майже жодного виховання, не зазнав жодної повної любові та дбайливого відношення батьків, – чужий і самотній між чужими людьми, так і виріс. Я не мав жодного товариства, окрім книг.» Він ділиться з нею всіма новинами, кожним своїм успіхом і розчаруванням, будь-яким літературним задумом. Вони мріяли одружитися. Для себе готували подарунок: збірку весільних пісень з Лолина, які збирала Ольга. Зібранню судилося вийти тоді, коли Іван та Ольга вже були не разом.

Перешкодою до щастя став арешт І.Франка та його захоплення соціалізмом. Священик М. Рошкевич, батько нареченої, Іванові цього вибачити не міг, хоча дуже поважав його, пророчив хлопцеві велике майбутнє.

І.Франко знаходить найрізноманітніші способи, щоб листуватися з Ольгою. То він передає через Ярослава книжку, у якій наколоті букви. Ольга ховається від батьків і ночами виписує літери й складає слова від коханого. А то друзі привозять чистий аркуш паперу, який потрібно було потерти цибулиною, щоб проявився текст. У хаті щодня сварки. Ольга, начитавшись роману М. Чернишевського «Що робити?», надумала фіктивно одружитися, щоб вийти з-під опіки батька. Але церковний шлюб з Володимиром Озаркевичем, теж священиком, ніжним, делікатним братом майбутньої української письменниці Наталі Кобринської, був довічним. Перед одруженням Ольга пише до І.Франка: «Не кажи, що я за тебе забула! Ти мені ніколи з думки не зійдеш, - що буду

робити, про що буду думати, все то буде тісно пов'язане з твоєю роботою, з твоїми думками. Мене не буде ніхто примушувати; буду працювати, оскільки лиш зможу, і буду з того рада».

І.Франко знав, що так станеться. Знав... але не витримав. Лист Ольги про те, що вона виходить заміж, звалив його з ніг. У поета – крововилив.

У відповідь на Ольжин лист І.Франко написав слова, котрі вже стали класичними, їх наводить кожний біограф, коментуючи Франкову першу любов: «Наші шанси не рівні. Ти щаслива вже тим, що можеш вибрати межі мужчинами чесними і розумними... Але мені нема вибору аніякого: втративши Тебе, я втратив надію на любов чесної і розумної жінки, а притім такої, котра б могла зв'язати свою долю з моєю...»

Для І.Франка протягом усього життя було священним ім'я Ольги, а колишня наречена до самої смерті зберігала Іванові листи, сестрі ж Михайлині заповіла покласти їх їй у труну.

Станіславські друзі І.Франка постійно згадують одне ім'я – Юзефа Дзвонковська. З їхніх розмов постає образ надзвичайно вродливої, розумної дівчини. Хлопці не приховують перед Іваном, що Юзефа вважалася окрасою їхнього гуртка й що всі вони були закохані в неї. Однак дівчина нікому не відповідала взаємністю, хоч з усіма була однаково привітна, добра... Розмови про Юзефу інтригують І.Франка. Інтригують настільки, що він прагне побачити її.

Фелікс Дашинський, друг Івана, пише йому, що такої красуні, як Юзефа, він не бачив. «Перед цією красою потрібно впасти на коліна і молитись, молитись. О, як би хотілось вічно гладити її шовкове волосся, щоки... обняти тільки раз - і вмерти. Подивіться на її стан, на її голубі очі. Вона, як та стіна, на котрій люди малюють ідеали, - найрізноманітніші взори дівочих чеснот, оскільки зовнішній вигляд не дозволяє закрадатися жодному сумніву, жодній критиці. Прекрасна мовчанка. Ангел доброти, розсудку, невинності». На І. Франка Юзефа справила сильне враження. Він покохав

її. Мало того, поет вирішує, що після Ольги Рошкевич Юзефа – саме та жінка, яка може йти поруч, тобто може стати його дружиною.

Десь у вересні-жовтні 1883 року І.Франко написав, як цього вимагав етикет, листа до матері Юзефи з проською «о руку і серце» її дочки. Антоніна Дзвонковська відповіла поету: «Прикро відповідати мені на Ваш лист негативно. Відомо пану, що вже саме положення моєї дочки противиться тому... Така коротка знайомість не могла у пана закріпити почуття, а те, що Вам здається щастям, при ближчому розгляді не є ним». Відмова Юзефи вразила І. Франка. Спочатку він думав, що аристократичне походження заважає їй поріднитися з ним, тому звинувачує жінку в цьому...

1886 року І. Франко пише образок "Не спитавши броду" із сучасного галицького життя. Дослідники творчості письменника запевняють, що в основу твору покладено події, пов'язані зі станіславським колом знайомих митця, і що за образом Густі Трацької криється не хто-небудь, як сама Юзефа Дзвонковська... «Бліде ніжне личко з буйними золото-жовтими косами, з синіми глибокими очима, з калиновими губами», «струнка, скромно, навіть дуже просто скроєний одяг». Це приблизний портрет Юзефи.

Вона не відповіла взаємністю... Він страждав. Лише потім довідався про справжню причину, чому так зробила, – і в його поезії зринуть квіти непроминальної любові.

Юзефа була хвора на сухоти. Скоріше чи пізніше недуга мала звести її в могилу. Тому не могла стати дружиною І. Франка. Відмовила, як і всім іншим, хто старався «о її руку». І знову ніби повіяв вітер із майбутнього «Зів'ялого листа». І знову наче хтось шепнув: «Не надійся нічого...» Саме їй, Юзефі Дзвонковській, присвячено ще один вірш із збірки «Зів'яле листа» - «Вона умерла!», у якому автор передає біль втрати й розпач.

Коли Іван Франко відчув, що дні його лічені, зібрав колись написані про неї поезії й захотів видати їх окремою збіркою. Чому? Може, саме тоді до болю зрозумів її, Юзефу.

Жінка, котра була поруч, – Франкова дружина Ольга Хоружинська. Родом зі Слобожанщини, з маленького села Борки на Харківщині.

Саме тоді, коли в Києві перебував І.Франко (1885 р.), з Харкова приїздить Ольга Хоружинська. Вона була привітна, дотепна й відразу впала в око письменникові. Він їй теж сподобався енергією, розмахом думки, культурою, розумом. Ольга своїм товаришкам розповідала, що І.Франко – людина «передових поглядів», на жінку дивиться як на товариша й друга, сподвижника в боротьбі. Перед Ольгою поет не приховує, що йому такий друг і потрібен. Саме зараз...

У вересні 1885 року І. Франко написав листа Ользі Хоружинській, у якому запитує: «Що б Ви сказали, якби якийсь-небудь галичанин, приміром я, приступив до Вас з просьбою: будьте моєю дружиною, моєю жінкою?» Письменник не кривить душею: «Я мусив хоч крихітку полюбити Вас». Так, Ольга знає, що він ніколи їй не скаже й не напише того, що колись писав першій Ользі, Рошкевич. Нехай та далека й загублена любов буде його зіркою. Нехай! Вона ж стане тою, хто піде з ним поруч, ділитиме з ним кусник черствого хліба, горе, біду, усе. Буде його захисницею й прихистком. Зробіть те, на що не відважилася ще жодна жінка.

Ольга прийшла до нього в найтяжчі хвилини життя й урятувала. Вона вивчила українську мову, була вірною дружиною, доброю матір'ю (народила Іванові чотирьох дітей), дала гроші на його навчання в аспірантурі. Допомогала чоловікові в літературній праці, видавала заснований ним журнал «Життя і слово», на свій кошт опублікувала книжку І.Франка «В поті чола» й удруге збірку «З вершин і низин». Разом із чоловіком збирала казки, легенди, писала статті. Здавалося б, що саме їй і були адресовані любовні гімни. Але... Дочка Анна через багато років скаже: «Чи ж не вона була вірною помічницею - дружиною батька, чи ж не допомагала йому в літературній праці? Скільки разів її ім'я

містилось у виданнях, але й безіменна, вона жила життям тата, була його порадицею».

Чи любив І.Франко свою Ольгу, якщо писав, що одружився з нею «з доктрини», тобто їхній шлюб мав символізувати єдність Західної та Східної України? Важко сказати.

З листа поета до Агатангела Кримського: «Фатальне для мене було те, що, вже листуючись з моєю теперішнього жінкою, я здалеку пізнав одну панночку-польку і закохався в неї. От ся любов перемучила мене дальших 10 літ».

Ім'я та прізвище цієї панночки Целіна Журовська, пізніше за чоловіком Зигмунтовська. Прекрасну дівчину з голівкою грецької богині він уперше побачив і закохався в неї за прозаїчних обставин - вона сиділа за касовим віконцем, бо служила на пошті у Львові. Щоб зустріти її знов і знов, поет неодноразово писав сам до себе листи й сам їх забирав. Але гордовита красуня не могла покохати «русина» з рудим волоссям у вишиваній сорочці й простими манерами. Оця нерозділена любов мучила поета багато років. Благоговійно схиляючись перед своїм ідеалом, Іван Якович писав: «Я не тебе люблю, о, ні, люблю я власну мрію!». Цікаво, що, будучи цілковито байдужою до поета й згодом до пам'яті про нього, вона намагалася його ім'я та приязнь до себе всіляко використати за кожної ліпшої нагоди. Сина виганяють з гімназії – І. Франко допоможе, матеріальна скрута – він грошей дасть. Однак є кілька фактів, які цю жінку дуже підносять. Один з них: коли самотній письменник помирав від важкої хвороби (дружина Ольга Хоружинська на той час була в божевільні), вона прийшла в його помешкання й доглядала за ним...

Гадаю, що знайти відповідь можна в «Зів'ялому листі». Розгорнімо попіл зотлілого листа, там знайдемо тиху скаргу: Ольг Рошкевич,

Юзефа Дзвонковська, Целіна Зигмунтовська принесли поетовому серцю щастя й горе, радість і муку. Бо той, хто раз у житті пізнав силу кохання, знає, як міцно переплетені в ньому ці почуття.

ВИДАВНИЧА ТА РЕДАКТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА ФРАНКА

Бойко Анастасія, Доценко Лілія
слухачі наукової секції «Журналістика»
(керівник - Коваленко Юлія Володимирівна)

Важливим чинником роботи друкованого органу Франко вважав організаторську роль, гуртування навколо видавничої ідеї літературних сил, виховання їх у душі відданості народові, турбувався про покращення життя. Висуваючи ту чи іншу ідею, подаючи якість поняття щодо різноманітних питань літературної і видавничо-редакторської справи, він сприяв закріпленню доброго смаку, вимогливості до власної праці, зважав на думку товаришів, розсилав програми видань, просив давати певні поради стосовно випуску різноманітної журнально-книжкової продукції.

Редагуючи якусь частку написаного, цілий твір, чи вести певний відділ, редактор має все передивитися, поправити, впорядкувати, розташувати так, щоб була видна його відповідальність перед читаючою громадою. І. Франко мусив покласти край безвідповідальності у редакторсько-видавничій

діяльності, у попередній практиці галицьких видань, часто безладній, анархічній і безплановій.

На першому плані у нього була організаторська роль редактора, адже він дотримувався твердого переконання, що редактор мав бути тим організатором матеріалів, нового погляду на життя та ідеї, мусив би залучати більшу кількість авторів і то цікавих, прогресивних. Він завжди підтримував тісні контакти з людьми вмючими і знаючими, заохочував їх писати і видавати, просив сприяти і йому в його народолубній діяльності.

«Проблемно-тематичні напрями періодичних та книжкових видань» простежуються напрями Франкових газетно-журнальних та книжкових видань. Зокрема найголовніший – українська державність. Про це було заявлено в редагованому ним журналі «Народ» (1890-1895), що став органом створеної ним радикальної партії, яка вперше проголосила про кінцеву мету своїх змагань. Окрім цього Франкові видання працювали над культурно-національним піднесенням народу, несучи просвітницькі ідеї в усі верстви населення. Причину національного й соціального гніту, економічної залежності Каменяр вбачав у політичній неграмотності й безсиллі народу.

Видавнича справа, робота у різноманітних редакціях, літературна діяльність - все було спрямоване на піднесення національної свідомості українського народу, про що він неодноразово наголошував у своїх творах і листах.

Вирішувати організаційно-видавничі проблеми І. Франко почав із журналу «Друг», коли увійшов до складу редакційного комітету разом із М. Павликом. А ще організовані та видані «Дністрянка», «Громадський друг», «Дзвін», «Молот», «Світ», «Поступ», «Товариш», «Народ», «Хлібороб», «Життя і Слово», «Радикал», «Громадський голос». Про причини конфіскацій І. Франко писав, що, окрім браку коштів для українських видань, значною мірою це було зумовлено відсутністю чіткої організації і, зокрема, певним сторонництвом (партією).

Протягом своєї творчої діяльності він брав участь у серіях: «Наукова Бібліотека», що з часом трансформувалася в «Літературно-наукову Бібліотеку», «Мала серія», «Нова серія», де випущено найбільшу кількість творів українських і зарубіжних письменників), «Хлопська Бібліотека», «Белетристична Бібліотека», «Українсько-руська Бібліотека», «Універсальна Бібліотека», «Міжнародна Бібліотека», «Всесвітня Бібліотека».

«Літературно-науковий вістник», що почав виходити з 1898 р., де І. Франко працював редактором першого складу Львівського періоду до перенесення видання в Київ 1907 р., а співпрацював потім ще до 1910 р. Із 1899 року був головним редактором, із 1903 – відповідальним редактором, водночас постійно публікував тут проблемно-полемічні та літературно-критичні матеріали, а також поетичні та прозові твори, переклади. Це був найбільш стабільний і плідний період у видавничій, редакторській, письменницькій і журналістській діяльності І. Франка, а обсяг праці, що її вклав Каменяр у становлення та розвиток літератури, можна порівняти з діяльністю цілої установи в галузі української культури, літератури, видавничої справи. А ще близько сотні інших видань, в яких брав участь як засновник, редактор, співавтор.

Діяльність у видавничій сфері І. Франка щодо національного питання перегукуються з тими проблемами, які вимагають свого нового розв'язання сьогодні, хоч по суті від Франкових часів дотепер лишаються не вирішеними.

Найдужче спотворювалися найвагоміші праці І. Франка у тоталітарний час: а) викидалися розділи, закінчення праць, сторінки, абзаци, речення, фрази, назви, де йшла мова про українство, критикувався московський та польський шовінізм, порушувалося єврейське питання чи будь-який визиск народу; б) не допускалися до друку праці, де критикувався марксизм, а мова визначалася як первинна й основна ознака нації у політичному та соціально-психологічному змісті. Цензурі піддавалися всі організовані Іваном Франком видання чи в яких працював, але він відкривав нові і продовжував правдиво

просвічувати народ. Погрози конфіскувати кожне число висувалися навіть до запланованих ним видань («Поступ»).

Основний принцип редакторсько-видавничої діяльності І. Франка – служити інтересам свого рідного народу та загальнолюдським гуманним ідеям. Він мав на увазі розбудити публіку до здорового тверезого мислення, до праці наукової, або наукою проясненою, щоб від твору повіяло здоровим вітром національної свідомості.

Редакторські вимоги І. Франка мали чіткі вихідні положення: кожне періодичне видання повинно мати чітку програму з детально продуманою структурою, метою і завданням правдивого інформаційного наповнення, де насамперед має бути робота з авторами, з ними потрібно радитися, налагоджувати творчі стосунки, підказувати теми, плани. Видання ж повинно призначатися певному колу читачів.

Головний і безумовний напрям редакторської та видавничої діяльності І. Франка – це суть і зміст побудови української національної держави. Відданість кожним своїм словом і видавничим та редакторським діянням служити справі українського народу, поступу людства.

Отже, І. Франко поширював необхідні для правдивої просвіти народу думки; словом боровся з імперіями зла і реакції, брехні й тупості, невігластва і темноти; видавничою працею і видруківаними творами виніс українське слово, культуру на світові простори; невсипучо і самозречено до самого скону працював задля України, свого народу, прищеплював людям поняття національної честі, гідності і справедливості; добивався високої ідейності та художності твору.

У видавничій та редакторській справі І. Франко творив цілу епоху, став фундатором та організатором, основоположником цього виду діяльності і на сьогодні є найкращим зразком для науки та наслідування, втілення його принципів у життя. Головна роль Каменяра у видавничій діяльності – формування національної свідомості. Мета – по всіх частинах і країнах

нашої землі будити почуття народної єдності, піднімати загальноукраїнське народне самопізнання. У видавничу справу вкладав науку духовності, зв'язок між поколіннями.

Внесок І. Франка в редакційно-видавничу справу за умов національного, соціально-політичного і культурного гноблення України, відсутності рідномовної освіти, у постійному цензурному переслідуванні правдивої, високохудожньої літератури до сьогодні належно не поцінований, як і вся його літературна творчість, що лишається за межами наукових досліджень.

Можна виділити сім етапів редакторсько-видавничої діяльності Івана Франка: на першому етапі діяльності - праця у журналі «Друг» (1876-1877), де І. Франко з одностумцями відстоював живу народну мову, тему суспільної ролі інтелігенції, літератури, науки, журналістики. Це також видання альманаху художніх творів «Дністрянка» (разом із календарем) 1876 р. і видання 1878 р. із Михайлом Павликом журналів «Громадський друг», «Дзвін», «Молот».

Другий етап – видання «Дрібної Бібліотеки» (1878-1880), українсько-польської робітничої газети «Праца» (1878-1882), робота в редакції «Правди» (1867-1897, заснування літературно-політично-наукового журналу «Світ» (1881-1882), редагування «Зорі»(1880-1897), праця в газеті «Діло» (1883-1885), задум видавати журнал «Братство» («Поступ» – на пропозицію М. Драгоманова).

Третій етап – активний вплив на читачів своїми творами та видавничими проектами, нові типи видань, зокрема серій бібліотек: «Наукова Бібліотека» (1887), що трансформувалася у «Літературно-наукову Бібліотеку (1889-1898) та виходила у двох серіях – «малій» (1889-1898, 34 нумеровані випуски) і «новій» (1894-1898, 11 випусків). В обох серіях І. Франко був редактором і видавцем і загалом брав участь в інших видавничих серіях («Хлопська бібліотека», 1896-1899; «Белетристична Бібліотека», 1899-1902).

Четвертий етап – журнал «Товариш» (1888), двотижневик «Народ» (1890-1895), газета «Хлібороб» (1891), часопис

високого європейського рівня «Життє і Слово» (1894-1897), засновано «Громадський голос» (1895-1897 – І. Франко-редактор).

П'ятий етап – «Записки НТШ» (1896), закладено видавничу традицію спеціальних збірників НТШ (1897 – «Збірник Математично-природописно-лікарської секції», 1898 – «Збірник Історично-філологічної секції», «Збірник Філологічної секції»), 1895 – серія «Пам'ятки українсько-руського письменства» (до 1914 – 7 томів, із них 5 – «Апокріфи і легенди з українських рукописів», зібрані І. Франком), «Жерела до історії України-Руси», «Етнографічний збірник».

Шостий етап – «Літературно-Науковий Вістник» (із 1898 по 1907) – найяскравіший етап редакційно-видавничої діяльності, найстабільніший і найплідніший період, а обсяг праці «можна порівняти з діяльністю цілої установи в галузі культури». Із 1898 р. І. Франко редактор, упорядник, видавець значної частини творів у «Українсько-руській Видавничій Спільноті у Львові».

Сьомий етап – «Універсальна Бібліотека», 1909-1912; «Українсько-руська Бібліотека», 1909-1911; «Міжнародна Бібліотека», 1912-1914; видання історичної драми Адама Міцкевича «Wielka Utrata» (1914); «Всесвітня Бібліотека», 1914-1916.

Організація редакторсько-видавничої діяльності І. Франка стоїть у найтіснішій зв'язку з художньою, публіцистичною, партійною та науковою творчістю і є своєрідним синтезом його діяльності.

У найбільш плідний і вагомий період своєї редакторсько-видавничої діяльності у «Літературно-Науковому Вістнику» І. Франко постійно публікував проблемні літературно-критичні, художні, етнографічні та фольклорні твори.

У редакційній та видавничій діяльності І. Франка рідна мова – головна засада боротьби: «У нас був тільки один знаряд – живе рідне слово».

Отже, мова, для І. Франка в його праці як письменника, науковця, видавця та редактора це живий організм, що вимагає постійного зростання («мова росте елементарно, разом з душею народу»); непоборний дух народу, що вічно розвивається, незважаючи на спротив чужинців і несвідомих земляків; мова – вічна категорія буття нації і народу, його визначальність; повноцінне життя мови може бути забезпечене тоді, коли вона обслуговуватиме всі сфери життя нації; мова – це любов до рідного народу і патріотизм, виховання підростаючого покоління; мова – «коштовний скарб», що збагачує людське мислення, розум; мова – «скарбівня людських досвідів, спостережень, поглядів, чуття, людської цивілізації»; глибоко психологічна проблема для тих, хто зрікається рідної мови, що призводить до деморалізації народу, духовного спустошення, спідлення, занепаду всіх його сфер життя, у тому числі економічного; нестертий слід життя народу, що дає незрівнянні твори мистецтва, літератури, духовного росту і розвитку, культури взагалі; гармонійність відношень у суспільстві між одноплемінниками, співвітчизниками, представниками інших національностей; мова здобуває цілій нації право громадянства серед цивілізованих народів; знання рідної мови – чудотворна сила, що наснажує до найкращих людських звершень, безцінний внесок у світову скарбницю культури; репрезентантка національної єдності, організуюче начало в усіх пориваннях і прагненнях до кращого життя; «винародовлення українців... учениших людей відривати буде від українства і вести до московщини» (чужини), отже занепаду людської діяльності взагалі й української зокрема; нещасна манія – міняти свою рідну мову на чужу робить людей духовно спаралізованими, втрачається живе чуття до живих потреб рідного народу, вимог сучасності і майбутнього.

Іван Франко завжди був на вістрі часу, його проблем і їхнього вирішення. Його твори й видане ним мало високі мистецькі вартості, просвічували народ, розбурхували до

справедливої діяльності, народовладдя, кликали до боротьби за людські соціальні й національні права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Басе І. І., Каспрук А. А. Іван Франко: життєвий і творчий шлях / І.І. Басе, А.А. Каспрук. – К., 1983.
2. Здоровега В. Іван Франко і українська публіцистика / В. Здоровега // Збірник праць кафедри української преси і Дослідницького центру історії західноукраїнської преси. Вип. 7 – 2003р. – с.53-57.
3. Брагінець А. Філософські і суспільно-політичні погляди Івана Франка / А. Брагінець. – Львів: Книжково-журнальне видавництво, 1956.
4. Інтернет ресурси: <http://www.i-franko.name/>

ГЕНІИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Овсієнко Катерина

слухачка наукової секції «Українське літературознавство»
(керівник - Кононенко Ірина Володимирівна)

У геометрії, щоб провести пряму, необхідні дві точки. І тоді вже можна продовжувати ту пряму в обидві сторони до безкінечності, і навпаки – можна брати будь-яку точку на тій прямій, і вона обов'язково буде пов'язана з тими двома, з яких усе починалося.

Щось подібне маємо й у літературі. Саме вона є виразником національного світогляду й культури. У літературі майже кожного народу знаходимо двох найталановитіших письменників, коли весь літературний процес визначається як «до» чи «після», бачимо двох атлантів, які тримають на собі весь небозвід словесності з його більшими й меншими світилами.

В українській літературі такими постатями є Тарас Шевченко та Іван Франко. У вічі впадає не лише їхня роль у розвитку цього виду мистецтва, а й багато чого спільного в біографіях. Обоє походили з бідних сільських родин (порівняймо з О. Пушкіним, М. Лермонтовим чи Л. Толстим у

російській літературі). Обоє рано залишилися сиротами, ото тільки що в Т. Шевченка спочатку померла мати, а потім батько; Іван Франко ж спершу залишився без батька, а вже пізніше втратив матір. Обоє з дитинства відчували спрагу знань. Малий Тарас, укравши п'ятак у п'яного дядька, купував собі папір, робив з нього книжечки, переписував туди псалми й обмальовував їх візерунками. Іван у трохи старшому віці допомагав своїм однокласникам у навчанні, а вони платили йому за це книжками, які стали основою його бібліотеки. І Тарас Шевченко, й Іван Франко побували за тюремними ґратами. Правда, тут є суттєва відмінність. Тарас Шевченко пробув у солдатах десять років, але й на засланні більшість його тюремників знала, з ким має справу. Тому всі ставилися до нього не так, як до інших солдатів. А коли Тарас Шевченко повернувся до Петербурга, то його зустрічали як мученика й героя, тепло поставилася до нього як українська, так і російська демократична громадськість. Івана Франка тричі заарештовував австрійський уряд. Хоча найдовше ув'язнення тривало «лише» вісім місяців, та кожен арешт мав дуже тяжкі наслідки. Так, перший (1877 рік) зруйнував І. Франкові надії після закінчення університету працювати викладачем у гімназії. Другий (1880 рік) остаточно розлучив його з коханою, Ольгою Рощкевич, яка за наполяганням батька вийшла заміж за Є. Озаркевича. Третій, у 1887 році... Можливо, саме цей арешт спричинив важку недугу дружини Івана Франка. Адже вона начебто була до цього причетна.

І Тарас Шевченко, й Іван Франко стали найосвіченішими людьми свого часу. Але якщо про Великого Кобзаря нам багато чого відомо, ми його шануємо й возвеличуємо, то більшість сторінок із життєпису Каменяра є мало відомими для нас до цього часу.

Кожен знає, що Іван Якович Франко – одна з найяскравіших постатей вітчизняної та світової літератури кінця XIX – початку XX століття. Він залишив людству безцінну художню й наукову спадщину, яка нині особливо актуальна для незалежної України. Своєю творчістю

письменник підняв вітчизняну літературу на якісно вищий рівень. Зі сторінок його книжок відкривається широка панорама життя українського народу з усіма його проблемами й труднощами, мріями й перемогами. Коли читаємо твори Каменяра (згадаймо хоча б історичну повість «Захар Беркут»), у нашій уяві постає справжній патріот, який усім своїм еством любить народ і вболіває за його долю. У книжках Івана Франка багато мудрих думок та висновків. Тому нам, сучасним школярам, неодмінно треба досягнути сучасне прочитання багатющої творчості Каменяра й об'єктивні відомості про його світогляд. Адже Іван Якович Франко – геній української літератури, а геніїв, на жаль, у світі дуже мало.

ІВАН ФРАНКО ЯК ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ

Деревицов Андрій

слухач наукової секції «Історія України»
(керівник - Шульга Юлія Геннадіївна)

Актуальність дослідження. Про Івана Франко ми переважно говоримо як про видатного українського письменника, поета, перекладача, філософа, навіть економіста. Але окрім цього Іван Франко був завзятим політиком і творцем першої в Галичині партії європейського зразка, розробляв її програмні документи і досліджував процеси, що проходили в краї. Чимало ідей Франко надзвичайно актуальні сьогодні.

Об'єктом дослідження є життєвий та творчий шлях Івана Франка.

Предмет дослідження – політична діяльність українського Каменяра.

Мета роботи – познайомитися з політичною діяльністю та політичними поглядами відомого українця.

Для досягнення мети визначено такі основні **завдання**:

- познайомитися з основними етапами становлення Івана Франка як громадського та політичного діяча;

- визначити основні політичні ідеї Каменяра та з'ясувати їхню роль для розвитку сучасної Української держави.

Дозвольте перейти до викладення основних моментів роботи.

Іван Франко народився 27 серпня 1856 року в селі Нагуєвичі Дрогобицького повіту у Східній Галичині, поблизу Борислава, в родині заможного селянина-коваля Якова Франка. Мати, Марія Кульчицька, походила із зубожілого українського шляхетського роду Кульчицьких, гербу Сас, була на 33 роки молодшою за чоловіка. Свою селянську ідентичність, що виявлялась у подиву гідній працелюбності й невибагливості в побуті, Франко зберіг до кінця життя [3].

Навчався спочатку в школі села Ясениця-Сільна (1862–1864), потім у так званій нормальній школі при василіянському монастирі Дрогобича (1864–1867).

Іван Франко першим долучився до заснування в Галичині у 1890 році першої української політичної партії європейського зразка, яка називалася Українсько-руська радикальна партія. Ця партія мала свій електорат, програму і найважливіше - механізми дій. Партія мала програму мінімум і програму максимум. Мінімум - створення Галицької автономної області. Максимум - соборної України, яка б об'єднала всіх українців. Галичани тоді називали себе „русинами“, і Франко першим у 1893 році почав замість терміну „руський“, „руська“ вживати слово „український“, „українська“ [1].

1888 року Франко деякий час працював у часописі «Правда». Зв'язки з наддніпрянцями спричинили третій арешт (1889) письменника. 1890 року за підтримки Михайла Драгоманова Франко став співзасновником Русько-Української Радикальної Партії (РУРП, її перший голова до 1898 р.), підготував для неї програму, разом з Михайлом Павликом видавав півмісячник «Народ» (1890–1895). У 1895-му, 1897-му і 1898-му роках Радикальна Партія висувала Франка на посла віденського парламенту й Галицького сейму

(від Тернопільщини), але — через виборчі маніпуляції адміністрації, провокації ідеологічних та політичних супротивників — без успіху. 1899 року через кризу в РУРП почалась криза, Франко спільно з народовцями заснував Національно-Демократичну Партію, з якою співпрацював до 1904 року, після чого полишив активну участь у політичному житті [5].

Не дивлячись на те, що І.Франко фактично цілком зійшов з політичної арени, але його політичні напрацювання і сьогодні мають свою актуальність. Розглянемо деякі з них.

Суспільство І. Франко уявляв як співдружність людей праці, засновану на господарській рівності, повній громадянській і політичній свободі, несумісній з державою. Політична свобода полягає у відсутності політичного тиску та управління зверху, держави як органу примусу. Народ знизу управляє сам собою, працює сам на себе, сам здобуває освіту й захищається. У майбутньому суспільстві утвердиться справжнє народовладдя. Головними осередками влади народу будуть громади, що виконуватимуть усі функції управління суспільством. І. Франко віддавав перевагу безпосередній демократії, хоча не заперечував необхідності і представницької демократії. Органи представницької демократії утворюються на рівні вільного союзу громад, представники яких формують єдиний представницький орган для вирішення важливих питань — зовнішньої торгівлі, суду, оборони та ін [2].

Звертаючись до механізму формування національної ідеї, Франко вказував на провідну роль української еліти як виконавця такого завдання. Наступні слова І. Франка написано як би спеціально для нашого часу: "Перед українською інтелігенцією відкривається тепер ... величезна дійова задача - витворити з величезної етнічної маси українського народу українську націю, суцільний культурний організм, здібний до самостійного культурного і політичного життя..." [4].

Гадаю, що дане невеличке дослідження показало наскільки цікавою особистістю був Іван Франко як політик, як ідеолог української державності.

Як бачимо, політичні погляди Івана Франка на українську державність були суперечливими і своєрідними. Навіть сьогодні багато ідей Івана Яковича звучать свіжо і потребують поглибленого вивчення і аналізу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гвоздовський В. Утвердження національної ідеї в суспільно-політичних поглядах Івана Франка / В.Гвоздовський // Визвольний шлях. - 2002. - № 7. - С. 78-85.
2. Мазепа В. Історіософські ідеї Івана Франка / В.Мазепа // Київська старовина. - 2000. - № 3. - С. 38-50.
3. Павличко Д. В. Іван Франко - будівничий української державності: есе / Д. В. Павличко. - К. : Веселка, 2006. - 39 с.
4. Петлюра С. В. І. Франко - поет національної чести: есе / С. В. Петлюра. - К. : Веселка, 2006. - 23 с.
5. Радзикович В. Світоч національно-культурного відродження України : [До 145-річчя від дня народження Івана Франка] / В.Радзикович // Народна творчість та етнографія. - 2001. - № 5/6 . - С. 31-39/

ЕСЕ «ІВАН ФРАНКО – «ПОЕТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЧЕСТІ»

Ярошенко Олександра

слухачка наукової секції «Українське літературознавство»
(керівник – Кононенко Ірина Володимирівна)

В історії української літератури є багато по-справжньому великих імен. Хтось із письменників прославився чудовими віршами, у когось була незвичайна біографія, комусь випало стати засновником або жанру, або цілого напрямку... Про Івана Франка можна говорити й у першому, і в другому, і в третьому випадках, але й цього буде замало. Адже він належить до геніїв: якими тільки талантами не наділила його природа! Поет, прозаїк, драматург — уже таке поєднання в одній людині є рідкісним. Майже кожен його твір став явищем не лише в українській, а й у світовій літературі.

Як поета Івана Франка, єдиного у двадцятому столітті, можна порівняти з Тарасом Григоровичем Шевченком. Хоча зіставлення — справа не вдячна, бо кожен автор цікавий і великий по-своєму. Можна лише говорити про рівень слави,

популярності. Чим же збагатив І.Я.Франко українську поезію? Він розширив її тематичні межі, жанрові, віршові можливості. Серед поетичних творів Каменяра є всі види лірики: громадянська, філософська, інтимна, пейзажна. Іван Франко створив багато поем, пов'язаних з проблемами тогочасної України й присвячених загальнолюдським темам. Не можна залишитися байдужим до «Зів'ялого листя» — ліричної драми про красу й безсмертя кохання. У поезіях збірки вражаюче тонко висвітлена драма людської душі, яка зазнала нерозділеного найпотаємнішого почуття. Кожне звертання до коханої – це неповторна високохудожня поетична перлина, що точно передає щемливі, найвразливіші порухи душі ліричного героя.

Громадянські почуття пробуджують вірші збірки «З вершин і низин», поеми «Мойсей» та «Іван Вишенський». А які глибокі, мудрі притчі Каменяра – про життя й смерть, радість і смуток, віру, красу, любов і дружбу!

Прозові твори І. Франка – одне з найвидатніших явищ української класичної літератури. За тридцять три роки він написав близько ста десяти різного розміру творів: повістей, оповідань, нарисів. Матеріали ж письменник черпав безпосередньо із життя або із цілком достовірних документальних джерел. І.Франко-прозаїк створив перші у вітчизняній літературі повісті й оповідання про життя та працю робітників (шахтарів, лісорубів, мулярів, вуглярів тощо). Раніше й теми такої не існувало — проза була присвячена виключно проблемам селянства. «Борислав сміється» — твір про зародження робітничого руху, початок боротьби праці й капіталу. Івану Франкові вдавалося підносити актуальні питання із суспільного життя, будити визвольні думки у свого пригнобленого народу, оспівувати його творчі сили, моральну й духовну велич. Персонажі письменника – нетрадиційні для нашої літератури постаті – гетьмани, козацтво з його героїчною боротьбою за Україну, а сучасники автора – пролетарі, селянство, інтелігенція та їхні пекучі проблеми.

До речі, новою була також тема інтелігенції, до якої письменник звернувся в повісті «Перехресні стежки». Євген Рафалович, герой твору, прагне служити народові, захищати його інтереси, але, щоб іти своїм шляхом, йому потрібно подолати численні перешкоди. Підступні дії заздрісних колег, важкі особистості обставини, — здається, усе проти благородного адвоката, проти його цілей і намірів. Але Рафалович все-таки не відмовляється від обраної дороги — робить свою справу. «Перехресні стежки» стверджують високе призначення інтелігенції, ідею служіння суспільству, трудящому народові.

Нарешті — драматургія. І тут Іван Франко сказав нове слово. Драма «Украдене щастя» порушує складні психологічні проблеми: любов і зрада, помста й милосердя. Уже котре століття поспіль ця п'еса не сходить зі сцени. Усе нові й нові покоління співчують трагедії Анни, Миколи й Михайла, які так і не зрозуміли, хто вкрав їхнє щастя, а покарали самих себе.

Як бачимо, Іван Франко насправді був видатним письменником, чие слово однаково вражаюче звучало й у прозі, і в поезії, і в драматургії. Творчість Каменяра піднесла українську літературу на вищий щабель і забезпечила їй заслужену славу.

ІВАН ФРАНКО – СИНТЕЗ ЛІТЕРАТОРА ТА НАУКОВЦЯ

Столяр Анна

слухачка наукової секції «Українська мова
(керівник – Пройдаков Артур Ігорович)

Постать Івана Франка для української культури та нації в цілому надзвичайно важлива. Усіма обожнювана фраза про те, що його творчість «неможливо переоцінити», була б доречною, але занадто очевидною. Його часто порівнюють ще з одним титаном української літератури: «Він – геніальний поет. Саме як поета ми бачимо його поряд з найвидатнішими світовими майстрами, а в рідній літературі він чи не єдиний має право займати місце на недосяжній височині Шевченка» (Д. Павличко)[1].

Так, зазвичай увагу акцентують на літературному доробку митця, але існує надзвичайно багато інших граней його особистості, що й зробили цей літературний доробок непересічним явищем світової літератури.

Без перебільшення можна сказати, що Франко був одним із світил прогресивного мислення. Павло Тичина говорить: «У важкі часи безправ'я і темряви він був для Західної України і

університетом, і академією наук, і народним, не затвердженим ніякою монаршою ласкою міністром культури та освіти» [1]. Франко до цього часу є одним із найгеніальніших представників нашої нації на міжнародній арені наукових праць і досягнень.

Отож, саме цей унікальний синтез глибокого наукового розуму і поетичного таланту в одній людині, поєднаних феноменальною працездатністю та незламними світоглядною позицією, хотілось би розглянути у нашому дослідженні.

Своїх «Каменярів» Франко написав ще в двадцятирічному віці і протягом життя він йшов визначеним в цій поезії шляхом. Мужик, «поет-робітник», він уважав себе ремісником, який покликаний важкою невпинною працею донести людям знання. Це простий будівничий, який створював храм гармонії людини з природою і прагнув своєю важкою працею досягти справедливості. У цьому образі є і паралель із символами масонської філософії (мандрівні будівельники-каменярі), і з ідеями аскетичності і жертвності східної культури, яку Франко теж вивчав.

Він мав великий вплив на соціально-політичне життя країни і розумів, що на той час «Ідеал національної самостійности в усякому погляді, культурнім і політичнім, лежить для нас [українського народу] поки що, з нашої теперішньої перспективи, поза межами можливого», але говорив: «Нехай і так. Та не забуваймо ж, що тисячні стежки, які ведуть до його здійснення, лежать просто таки під нашими ногами, і що тільки від нашої свідомости цього ідеалу, від нашої згоди на нього буде залежати, чи підемо ми тими стежками в напрямі до нього, чи, може, звернемо на зовсім інші стежки» [3].

Упродовж життя політичні погляди Івана Яковича змінювалися з плином часу, і здається, ніби він веде полеміку з самим собою. На цю тему Франко має достатньо велику кількість статей і ось деякі з них: «До історії соціалістичного руху», «Що таке поступ», «Ukraina ingredenta» (остаточний відхід від інтернаціоналізму), «Поза межами можливого». Але незалежно від того, яких змін зазнавали його погляди, завдяки

своєму літературному талантові і запалу він доносив їх до загалу і знаходив відгук [3].

Існує інша, маловідома сторона Франка, як економіста. Він не просто писав праці з економіки, він трактував їх в історичному плані. Деякі із статей присвячені станом виробництва: «Промислові робітники Східної Галичини й їх плата 1870», «Про працю»; деякі – селянству в Галичині: «Гримайлівський ключ в 1800р.», «Селянський страйк у Східній Галичині», «Громадські шпихлірі і шпихлірський фонд у Галичині 1784-1840рр.» [3].

Іван Якович був талановитим етнографом. Він дуже прискіпливо, точно і досконало збирав матеріали для вивчення. Написав низку студій і статей про одяг, народне мистецтво, харчування та вірування населення Галичини. Навіть був керівником Етнографічної комісії НТШ. Найважливішими студіями у фольклорному напрямку були «Дещо про Борислав», «Наші колядки», «Жіноча неволя в руських піснях народних». Часто використовував історично-порівняльний метод опису, що підтверджує його обізнаність. Письменник створив цілу низку епічних творів.

Також він був чудовим знавцем у галузі психології. Підтвердженням цього є стаття «З секретів поетичної творчості», де другий розділ має назву «Психологічні основи». Крім аналізу персонажів із творчості відомих тоді класиків літератури, чоловік розглядав навіть особистостей тогочасних суспільних діячів з точки зору психоаналізу. Письменника дуже цікавила ця сфера, його знання виливаються в літературі: герої Франка натуралістичні, вони неоднозначні, у них співіснують різні риси характерів, вони сумніваються, борються з самими собою. Тема двійництва – боротьби психології та фізіології, свідомого й підсвідомого була актуальною на той час в європейській психології і філософії [3]. Це знайшло відгук у розумі і душі бентежного Каменяра, який, так само як і його герої, постійно перебував у пошуці душевної рівноваги. Можливо, саме тому твори Франка не втрачають актуальності з плином часу: він описував

сокровенні людські переживання, а вони є незмінними незалежно від того, в якому сторіччі людина живе.

Вражає захоплення Франка індійською культурою. Та це було не просто захоплення – це були ґрунтовні дослідження, адже він вивчав літературу, філософські твори і тексти Вед на санскриті. Сам жалкував про те, що не орієнталіст. Франко весь час шукав відповіді на одвічні людські питання про сенс буття, про гармонію людини з самою собою. Відповіді він знаходив у східній філософії. У буддизмі бачив можливість поєднати розщеплену душу й тіло, відмовившись від індивідуального та минушого, йому була близька ідея самопожертви, самоспалення і відродження нової душі з попелу.

Мало рівних митцеві і в перекладацькій діяльності. Він вільно володів українською, польською, італійською, німецькою, а перекладав із чотирнадцяти мов. Коли був ще зовсім юним, працював над драмами Софокла і деякими частинами з пісні про Нібелунгів. Пізніше до його доробку ввійшли твори Байрона, Гюґо, Сервантеса, Дюма, Міцкевича, Льва Толстого, Майєра. Найбільш відомим і капітальним перекладом був «Фауст» Гете, де як поет і перекладач поєднав неповторність власного стилю, уміння відчувати мистецтво та інтелектуальну діяльність [3].

Іван Якович сказав про себе так: «І сам я в усій своїй діяльності бажав бути не поетом, не вченим, не публіцистом, а поперед усього **чоловіком**. Мені закидували, що я розстрілюю свою діяльність, перескакую від одного заняття до іншого. Се було власне впливом мого бажання – бути чоловіком, освіченим чоловіком, не лише чужим у жаднім такім питанні, що складається на зміст людського життя» [4].

Отож, Франко був універсальним розумом. Його література – це не тільки натхнення, це синтез ґрунтовних наукових досліджень, його суспільно-політичних поглядів, аналізу багатьох релігій і філософій, нагромаджених знань людського ества, власних драматичних переживань автора. Творчість Франка дуже чоловіча. На перший погляд вона драматична,

лірична, сповнена нестримних емоцій, але разом з тим вона чітка і логічна. Автор завжди знає, яку ідею хоче донести читачеві і слова, це спосіб ці ідеї краще передати людям.

Найточніше і найлаконічніше сказав про Каменяра Максим Рильський: «Іван Франко – це розум і серце нашого народу» [1]...

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вислови відомих людей про Івана Франка – [Електронний ресурс] – Режим доступу: dovidka.biz.ua/vislovi-pro-ivana-franka/

2. Наукова спадщина Івана Франка – [Електронний ресурс] – Режим доступу: franko.at.ua/index/naukova_spadshhina_ivana_franka/0-6

3. Наукові роботи Івана Франка – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukrayintsi.wordpress.com>

4. Т. Гундорова «Невідомий Іван Франко. Грані Ізмарагду» редакція навчально-методичних видань/ випущено на замовлення Державного комітету телебачення і радіомовлення України за програмою «Українська книга».

ЕСЕ «ТВОЄ СЛОВО, КАМЕНЯРЕ»

Кононенко Марина

слухачка наукової секції «Українське літературознавство»,
(Керівник – Кононенко Ірина Володимирівна)

Мені чотирнадцять... Ще зовсім недавно я була маленькою дівчинкою. Усе навколо мене дивувало, вражало... На світ я дивилася із широко розплющеними очима й уважно слухала розповіді дорослих, хоча інколи їх зовсім не розуміла.

Та час минає... З кожним днем я дорослішаю. І мене все частіше турбують думки: хто такі справжні українці, звідки в нас узявся цей несамопитий дух боротьби за волю, хто й що зробило нас такими?..

Відповідей є безліч. Але я впевнена, формуванню світогляду справжніх українців сприяло Твоє слово, Каменяре. Воно нікого не залишало байдужим, ніколи не стояло осторонь людського горя. Твоє слово завжди підтримувало в скрутну хвилину й було поруч у миті щастя.

Ми всі вирости на Твоїх творах. Ще з дитячих спогадів спливають образи хитрого Фарбованого Лиса, маленького

Гриця, який так хотів учитися... Хіба вони можуть залишити когось байдужими? А «вічний революціонер»? А Твоє різуче звернення: «Народе мій, замучений, розбитий, мов паралітик той на роздорожжі»? Ні... Звичайно, ні... Ось де зерно впливу на нас, українців!

То ким же Ти для нас є? Вічним революціонером? Каменярем? Сповненим добрих намірів Дон Кіхотом? Національним пророком Мойсеєм?

Мабуть, для Тебе найкраще підходить образ Мойсея. Сорок років водив він народ по пустелі в пошуках землі обітованої. Так і українці довгий час блукали, та все знайшли свій рай – власну державу. Тільки шкода, що багато сучасників утрачає віру, зрікається обітниць, нехтує заповідями попередніх поколінь. Шкода... Та все ж десь глибоко в душі жевріє надія, що все зміниться на краще, і ми, сучасні українці, будемо пишатися своєю державою, а Твої мрії, Каменяре, нарешті здійсняться:

Та прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі...
... І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі...

ІДЕЯ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ТА СОБОРНІСТІ УКРАЇНИ В ПОЛІТИЧНИХ ПОГЛЯДАХ ІВАНА ФРАНКА

Дудка Едуард,
слухач наукової секції «Історія України»
(керівник – Шульга Юлія Геннадіївна)

У процесі вивчення історії України важливе значення має дослідження державотворчих ідей. З часів середньовіччя українські землі входили до різних політичних утворень, що мало негативні наслідки для розвитку українського етносу та власної державності. Територіальне роз'єднання спричинило послаблення культурних зв'язків, загальмувало становлення національної свідомості.

Ідея української соборності є однією з основоположних складових національної ідеї. Тракується вона у двох значеннях: 1) національна державність; 2) духовно-культурна, етнотериторіальна та політична єдність українського народу.

Важлива роль в розвитку ідеї української соборності належить Іванові Франку – безпосередньому організатору політичних партій та культурно-освітніх товариств, а також

видатному теоретику і мислителю, публіцисту та редактору періодичних видань. Роздуми Івана Франка з цієї винятково важливої громадсько-політичної проблеми надзвичайно цікаві, навіть сьогодні не втратили свого значення для сучасного державного будівництва в Україні.

Об'єктом дослідження є становлення ідеї української соборності.

Предмет дослідження – ідеї української соборності у світогляді І. Франка та її популяризація.

Метою дослідження є знайомство з поглядами українського Каменяра про соборність та національну ідею.

Для досягнення мети визначено такі основні **завдання**:

- познайомитися з поглядами Івана Франка про суть української національної ідеї та соборності;

- визначити, яку роль відводив Каменяр для молодого покоління в консолідації всіх національно-патріотичних сил у боротьбі за незалежність та соборність України.

Хронологічні рамки дослідження: II половина XIX – початок XX ст.

Іван Якович Франко присвятив все своє життя ідеї соборності України. Він першим заснував у своїх краях партію європейського зразка (радикальна партія). На той час Західна Україна входила до складу Австро-Угорщини, жителі називали себе русинами. У 1893 році Франко першим на Західній Україні почав вживати термін «українець», «український». Програма партії ставила мету – це соборність України. До кінця свого життя великий Каменяр болів душею за Україну і вказував, що потрібно зробити, щоб недержавна нація досягла своєї державності.

Дозвольте виокремити найважливіші Франкові засади стосовно української національної ідеї.

Великий Каменяр дав рішучу відсіч концепціям, які утверджували теорію повноцінних та не повноцінних націй. Він стверджував, що: „...синтезом усіх ідеальних змагань, будовою, до якої повинні йти всі цеглини, буде ідеал нового, нічим не в'язаного і не обмежуваного...життя і розвитку нації.

Все, що йде поза рамами нації, се або фарисейство людей, що інтернаціональними ідеями раді би прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хворобливий сентименталізм фантастів, що раді би „вселюдськими” фразами покрити своє духовне відчуження від рідної нації” [1, с. 11].

Іван Франко закликав українців пізнати багатотисячлітню історію України, без чого неможливе формування патріотичних почуттів, гордості за свою Батьківщину, а отже й відповідальності за її нинішню і майбутню долю. Тому він звертався до поділених кордонами іноземних держав своїх земляків „...навчитися чути себе українцями – не галицькими, не буковинськими українцями, а українцями без офіціальних кордонів. І се почуття не повинно бути в нас голою фразою, а мусить вести за собою практичні консеквенції” [5].

Будучи титаном праці, великий Каменяр постійно писав і говорив, що навіть найщиріші патріотичні почуття, не підкріплені щоденною самовідданою громадською працею перетворюються у фразу і стають чи не головною причиною поразок та невдалих спроб українців здобути національну свободу. „Наш голосний, фразеологічний та в більшій частині не щирий, бо ділами не попертий патріотизм мусить уступити місце поважному, мовчазному, але глибоко відчутому народолюбству, що виявляє себе не словами, а працею...” [3, с. 581].

Іван Франко вважав, що значимість щоденної громадської праці та постійне прагнення здобувати знання, з метою свого збагачення набутками світової цивілізації має особливе значення для молодого покоління, яке власне і покликане реалізувати українську національну ідею. „Молодіж ... повинна набиратися всякого знання теоретичного, повинна, як ті пчоли, літати по всіх нивах людської освіти і культури, збираючи все, що піднімає і окрилює людський ум і ублагороднює серце, тямлячи тільки одно, що життя жде її серед рідного народу і що все, чим багата і сильна людськість, буде в данім часі придатне і пожиточне і для нашого народу”.

Саме в цьому контексті Іван Франко ще раз наголошував, що без таких знань, зокрема історії власного народу, розмови про патріотизм є порожньою фразою.

Франко розглядав рідну мову як неоціненний скарб духовного життя народу і як визначальний засіб збереження його національної ідентичності. Тому вважав її „... якоюсь таємною силою в людській природі: „ти не маєш до вибору; в якій мові вродився і виховувався, тої без окалічення своєї душі не можеш покинути, так як не можеш замінитися з ким іншим своєю шкірою”.

„всі наші національні та громадські питання мусять улягти основній переміні” [3, с. 582]. Така ситуація, на його думку є першою і головною передумовою здатності успішно розбудувати незалежну і соборну Україну. У цьому контексті заслуговують особливої уваги такі застереження геніального українця. Насамперед те, що „...справа українського слова та українського розвою чужа для великоруської суспільності; що та суспільність також засліплена своїм державним становищем, у справах державних думає... так само, як її бюрократія, чи іншими словами, що російська бюрократія невідродна дочка російської суспільності, і, видержавши остру боротьбу з отсею всесильною бюрократією, українській спільноті прийдеться видержувати хронічну, довгу, але не менш важку боротьбу з російською суспільністю та крок за кроком відвойовувати собі у неї право на самостійний розвій” [4].

Квінт есенцією цієї української національної ідеї та засобів її реалізації Іван Франко геніально висловив у своєму „Національному гімні”:

„Не пора, не пора, не пора!
Москалеві й ляхові служити!
Довершилась України кривда стара, –
Нам пора для України жити!” [6]

З цього приводу Дмитро Павличко у передмові до публіцистичних творів Івана Франка „Будівничий української державності” пише: „Українська національна ідея часів нашої

бездержавності ніколи не була так чітко, правдиво, безстрашно окреслена як у цьому творі Франка, що його сам автор перейменував з рядової назви „Не пора” в „Національний гімн”. Ідея здобуття самостійної держави тут сформульована не романтично – „Україна воскресне”, а реалістично, щоб Україна встала з мертвих треба жити для неї, боротися за неї...” [2].

Отже, ми розглянули основні політичні погляди Івана Франка про соборність, національну ідею, мову, патріотизм. Заслуговують на увагу його заклики до молоді щодо важливості вивчення історії України та рідного краю. Всі вони співзвучні з нашим сьогоденням.

І.Франко закликав, що свободу і незалежність Україна може здобути шляхом утвердження національної гідності, гордості, об'єднання усіх сил, відчуття себе українцями, українською нацією, здатною до самостійного культурного і політичного життя. Потрібно прислухатися до думок українського Каменяря.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Копиленко О. Політико-правові погляди Т. Шевченка та І. Франка / О. Копиленко. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 1990. – 53 с.
2. Луців Л. Іван Франко – борець / Лука Луців. – Нью-Йорк – Джер Ситі, 1968. – 653 с.
3. Макаровський І. Державотворчі ідеї Івана Франка / І. Макаровський. – Івано-Франківськ, 2007. – 50 с.
4. Павличко Д. Іван Франко – будівничий української державності / Дмитро Павличко // Урок української. – 2006. – № 6. – С. 106-124.
5. Панфілова Т. Іван Франко про проблему державної незалежності і соборності України / Тетяна Панфілова. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2010-2/doc/2/06.pdf>
6. Франко І. Не пора. – Зібрання творів у 50-ти томах. – К.: Наукова думка, 1986.

ІВАН ФРАНКО: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

Коваленко Юлія Володимирівна,
керівник наукової секції «Журналістика»

У своїх творах І.Я.Франко постає мислителем-гуманістом світового масштабу. Багатогранна творчість Івана Франка гідна великого подиву і викликає до себе постійний живий інтерес. Історичне значення творчості І.Франка дуже вагоме. Не було такого явища в тогочасному політичному й культурному світі, яке залишилося поза його увагою і яке б не знайшло у творчості письменника живого відображення. Та при тому Іван Франко не був просто письменником. У літературі він був першорозрядним майстром і теоретиком-учителем цілої генерації поетів і письменників-демократів, які виходили з гуші народних мас. Він був прекрасним драматургом, вченим-філологом, літературним критиком, пропагандистом, перекладачем, істориком, соціологом і, звичайно ж, філософом.

На сьогодні перед Україною, як і перед кожним її громадянином, стоїть питання: яке суспільство ми будемо? Які критерії варто застосувати, щоб визначити нашу нинішню ситуацію і суспільний прогрес взагалі? Що визначальне у тлумаченні цього поняття?

Відповіді на подібні питання шукає не одне покоління мислителів, міркував над цими проблемами й Іван Франко. Його статті й розвідки свідчать про те, що в питанні суспільного поступу думки мислителя змінювалися. Це видно, наприклад, із порівняння статей 1878 р. «Наука і її взаємини з працюючими класами», «Що таке соціалізм» або «Мислі о

еволюції в історії людськості» (1881) з працею «Що таке поступ?»», написаною 1903 р.

Ще студентом університету, І. Франко вказав на критерій суспільного поступу – щастя людини. Отож, **щастя** в його розумінні – це єдина мета, заради якої людина народжується на світ, навчається, працює, взагалі живе. Перебуваючи під сильним впливом тоді новітніх соціалістичних ідей, І. Франко вважав, що *«того щастя вона (людина) досягне аж тоді, коли наука і праця зіллуться до неї воєдино; коли всяка її наука буде корисною працею для суспільства, а всяка праця буде виявом її розвинутої думки, розуму, науки»*.

І. Франко дослідив процес становлення людини та виявив два напрямки в цьому процесі, зумовлені об'єктивними чинниками: перевагою зовнішніх обставин над людиною і, навпаки, час, коли людина починає контролювати ці обставини і отримує над ними певну перевагу. Ці чинники формують, з одного боку, прагнення до автономності людини, з іншого – людську солідарність.

Науковець наголошував на таких **ключових точках становлення людини і суспільства**, як *відкриття і вживання вогню, формування мови, моральності, культури сім'ї, виникнення держав і релігії*. Одним із чинників державності Іван Якович вважає війни між племенами. Війни поширювали знання людей, а внаслідок формування військового прошарку, поділяли суспільство на верстви. Виникаюча державність і релігія зумовили появу політичної влади, тобто панування одних над іншими.

Зростаючи, різні форми нерівності, насамперед майнова, ведуть до політичної тиранії, що була головною формою державності у стародавньому світі. Надмірне багатство царів мало зворотню стороною – матеріальну нужденність рабів і «вільних пролетаріїв». Такий устрій веде до формування суспільних сил, що неодмінно повалять його.

І. Франко був дуже обізнаним у розумінні соціального поступу. Про це свідчать його слова: *«І народи тільки тоді зможуть досягнути щастя і свободи, коли всі будуть вченими*

працівниками, тобто коли кожний буде розвинутий розумове, по можливості якнайвсебічніше, і коли кожен буде у змозі використовувати свої сили на добро загалу і на добро своє власне».

Схожі думки широко обґрунтовуються у статті **«Що таке соціалізм?»**. Привабливість цього ладу, який І. Франко, безсумнівно, вважає прогресивнішим, ніж тогочасний суспільний устрій, полягає, на думку мислителя, у *«загальній, народній, общинній власності»* замість *«приватної власності капіталу»*, у *«всебічному розвитку кожного громадянина»* замість *«суспільних класів»*.

Учений розумів, що боротьба за існування, постійна сліпа конкуренція принижує людину, зводить її до рівня тварини. Кожна людина прагне до щастя й добробуту від самого початку свого життя, а тваринна боротьба за існування заважає їй осягнути *«певний ідеал людської досконалості»*. Найпринизливішим, найвідсталішим явищем, що заважає суспільному прогресові, І.Франко вважає *«внутрішнє соціальне рабство»*, але поряд з ним взагалі нічого не означає незалежність політична.

Захоплений ідеями соціалізму, І. Франко вважає, що еволюція суспільного ладу можлива лише за умови еволюції поняття **«органічна істота-тварина-людина»**. Коли люди стануть *«тільки людьми»*, то у їхньому суспільстві все буде по-людському, бо люди перестануть бути *«панамі і слугами»*. Держави не буде у такій громаді, бо *«над народом не буде управи згори, а сам народ здолу (т.є. від громад) управляє сам собою, працює сам на себе, сам образується і сам обороняється»*.

Через довгих двадцять п'ять років І.Франко написав працю **«Що таке поступ?»**. З висоти власного життєвого досвіду він зробив висновок, що поступ, хоч він і має *«два значення: все змінюється, але чи на краще, чи на гірше?»*, все-таки веде до добра. Такий висновок переконливо підтверджує ХХ ст., коли людство пішло у розвитку знарядь праці, способу виробництва продуктів і в організації свого життя далеко вперед.

Однак Франка-філософа хвилюють насамперед внутрішні пружини поступу – **самопочуття людини**. Він ілюструє це, порівнюючи людину-лісовика і людину, яка живе серед інших людей, тобто представника цивілізованого світу.

Лісовий чоловік, *«що має, те все зробив собі сам, і не потребує нічого більше. Втім, що робить, він звичайно не потребує помочі інших... Його зв'язок з громадою, державою чи народом майже не існує»*. Цей стан для такої людини є цілком задовільний. Важливо те, що вона цілком щаслива, насолоджується своєю свободою.

Цивілізація ж призвела до того, що *«освічений чоловік мусть дбати про завтра, про ближче й дальше будуче своєї рідні, своєї громади, свого краю, своєї держави — тисяч і мільйонів людей, яких він у своєму житті не бачив, не знає... Він поносить жертви і тягарі для цілей, яких найчастіше не розуміє»*.

Отож, якщо вимірювати суспільний поступ мірилом щастя і свободи людини, то ХХ ст. порівняно з первісним людським існуванням аж ніяк не є прогресивним. Людина втратила свою свободу, стала рабом суспільних відносин, вона глибоко страждає і не може бути щасливою.

Виходячи з теорії еволюції видів Ч.Дарвіна, історики стверджують, що *«вся людська історія – це ненаситна боротьба, ведена різними способами, а все для єдної цілі, аби удержати себе і своє потомство»*. Поступ у тому, що в цій боротьбі виживають сильніші, краще пристосовані до умов.

Неминучим витвором боротьби за існування є нерівність, насамперед нерівність людей. Отже, сама природа дбає, щоб серед людей не було рівності. Як бачимо, мислитель підкреслив основний недолік теорії еволюції видів – її антигуманний характер, оскільки така теорія прирівнює життя людей до життя «щупаків у воді та вовків у лісі».

Зрештою, розглядаючи проблеми прогресу людства, які на той час були предметами дискусій, І. Франко доходить висновку, що кожне їх вирішення має свої недоліки і не може розглядатись як панацея від усіх суспільних лих. Він вважає,

що повного громадського щастя, повного раю на землі люди не досягнуть ніколи.

Свою працю «Що таке поступ?» він закінчує такими словами: «розвитком людства керують два фактори – **голод і любов**». Під «голодом» він розуміє як матеріальні та духовні потреби людини, а під «любов'ю» – почуття, що поєднує людину з іншими людьми. Але людського розуму, каже він, серед цих факторів немає і, мабуть, ще довго не буде.

Отож, у розумінні ідеї суспільного прогресу І. Франко виділяє насамперед людину, рівень задоволення її матеріальних і духовних потреб. Це неможливо без миру й злагоди між людьми, як неможливий без цього стан щастя і окремої людини, і суспільства в цілому. Шлях до добробуту і щастя лише один – через свободу людини і гарантію її людських прав.

І. Франко виступав за еволюційний розвиток суспільства, розвиток, пов'язаний з волею, старанням та працею людей, розвиток без суспільних потрясінь, бунтів, революцій і повстань. І. Франко сповідує філософію науки, філософію праці, філософію поступу. Його девізом є **Праця, Щастя і Свобода**.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Берко П., Небелюк М. Еволюція філософічно-політичних поглядів Івана Франка / П. Берко, М. Небелюк. – Борислав, 2001.
2. Брагінець А. Філософські і суспільно-політичні погляди Івана Франка / А. Брагінець. – Львів: Книжково-журнальне видавництво, 1956.
3. Гошовський М. Проблема прогресу в українській соціальній філософії (XIX – перша чверть XX ст.) / М. Гошовський // Філософська і соціологічна думка, 1993, №3.
4. Історія філософії України: Підручник / М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, І.В. Бичко та ін. – К.: Либідь, 1994.
5. Машенко С. Основні проблеми в історії української філософії / С. Машенко. – Чернівці, 2002.
6. Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах. Том 45. Філософські праці / І. Франко. – К.: Видавництво «Наукова думка», 1986.

МУЗИКА У ТВОРЧОСТІ ІВАНА ФРАНКА

Вовненко Лариса Іванівна, вчитель музики
Роменської спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III
ступенів № 1 ім. П.І.Калнишевського

Пісня
і праця – великі
дві сили!
Їм я до
скону бажаю
служить...
Іван
Франко

Українське сло
во і музика
зіграли велику

роль у формуванні поглядів Івана Франка. Він і пісня - невіддільні. Історія спілкування поета з піснею - це частина його біографії, це своєрідне віддзеркалення оточення письменника. Іван Франко був переповнений піснями – народними, власними, жив ними, вони були його еством, любов'ю, турботою, багатством і зброєю.

Франкова мати – Марія Кульчицька, з щедро обдарованою поетичною натурою, першою заронила в душу свого сина любов до фольклору. Сама вона любила співати, знала багато пісень. Коли Івасеві минав десятий рік, він почав уже записувати материні поетично-музичні скарби, а також розпитував «свідущих людей» з рідного села Нагусевичів, і так склався цілий зошит, позначений 1868 р. Він зберігається й досі в архівах письменника. Протягом усього життя Франко досліджував народні пісні. Він власноручно записав понад 400 пісень і близько 1300 коломийок. Сам митець так говорив про ранній період своєї фольклористичної діяльності: «Збирати та записувати всякі матеріали з уст народу – казки, пісні, приповідки... заклинання... я розпочав іще в гімназії...

Живучи на станціях,... я знайомився залюбки з такими, що заховали в пам'яті багато старої... традиції,... заставляв їх цілими ночами співати та оповідати всяку всячину». До гімназичних часів належить ще один, більший, зошит пісенних записів І. Франка, що складався з двох частин, позначених 1871 і 1872 рр., але він був загублений. Чимало музичних творів митець записав від арештантів, перебуваючи за ґратами. У тюремних обставинах пісні про долю і волю глибоко імпонували і співакам, і слухачам, і записувачеві. Слід особливо наголосити на тому, що І. Франко був не лише збирачем народного пісенного багатства, він був його багатим володарем, носієм, постійно спрямовував композиторів і дослідників до народних мелодій. До І. Франка як виконавця і носія народних пісень зверталися видатні митці: М.Лисенко, Л.Українка, Ф.Колесса, наш земляк, фольклорист Климент Квітка та ін. В 1894 р. І. Франко стає одним з організаторів систематичного збирання та видання народної музики.

Багато сучасників І. Франка, підкреслюючи любов поета до народної творчості, відзначають його глибоко емоційне виконання пісень, хоч прилюдно він звичайно співав рідко. Франко мав непоганий голос. Навчаючись у п'ятому класі, співав у квартеті та учнівському хорі. Маючи унікальну пам'ять, І. Франко багато пісенних текстів і мелодій перейняв від своїх товаришів-гімназистів, виконуючи разом з ними різні розважальні пісні та колядуєчи в рідному селі. Звичайно ж, Франко не мав можливості відвідувати музичні студії, а тому й не був професійно досвідченим музикантом, але «маючи виняткове відчуття, інтуїцію, він вважав своїм обов'язком час від часу виступати в пресі також із приводу тих чи інших питань української музичної культури, рецензувати окремі праці із сфери музичного мистецтва тощо». У 1912 р. І. Франко звертається до музикознавця Ф. Колесси і співає пісні для запису. «Франко співав приємним баритоновим голосом, - пише Ф. Колесса, - співав зовсім просто й природно, так, як співають наші селяни, без афектації, без концертних манер, проте його спів чомусь глибоко зворушував».

На твори Івана Франка було написано багато композицій. До поеми «Мойсей» звернувся сучасний західноукраїнський композитор Мирослав Скорик, він створив однойменну оперу. Покладено на музику і драматичний твір Франка «Украдене щастя». 1960 року український композитор Юлій Мейтус створив оперу. До цього ж твору звернувся і чеський композитор Володимир Амброз. Борис Лятошинський на текст повісті «Захар Беркут» написав оперу «Золотий обруч».

Михайло Коцюбинський назвав поета ліриком високої проби. Сказав, що його ліричні вірші просяться на музику. Автором переважної більшості вокальних музичних творів на слова Франка був його друг, видатний український композитор, основоположник української класичної музики Микола Лисенко. Серед найпопулярніших – «Безмежне поле», «Місяцю-князю», «Не забудь юних днів» та ін. Один з найвидатніших романсів «Ой ти, дівчино, з горіха зерня» на музику композитора А.Кос-Анатольського, входить до репертуару найкращих тенорів світу. У виконанні Володимира Гришка – заслуженого та народного артиста України, лауреата Національної премії України ім. Т.Шевченка, послухаємо романс на слова І.Франка «Ой ти, дівчино, з горіха зерня». (Демонстрація фрагменту пісні).

Українська естрадна пісня на слова І.Франка «Чого являєшся мені у сні» збагатила репертуар Заслуженого артиста України Віталія Козловського. Сповнена ніжності, тепла і разом з тим простоти та безпосередності, музика доповнює текст і малює образ нерозділеного кохання. (Демонстрація відеокліпу)

Молоде покоління дедалі частіше звертається до надбань класики, шукаючи нові підходи, прийоми подачі, намагаючись показати всю багатогранність українського мистецтва. Вірші Івана Франка, з їх мелодичністю, ліричністю, вдалий матеріал для таких експериментів.

Молода співачка із Дрогобича Христина Соловій у співпраці з продюсером С.Вакарчуком випустила свій дебютний альбом і кілька кліпів на власну музику і слова. У її

репертуарі твір «Отсе тая стежечка» на слова І.Франка, написана у душі ліричних лемківських пісень. (Перегляд відео пісні у виконанні Х.Соловій).

Учасники різноманітних пісенних фестивалів, непрофесійні, але талановиті музиканти, український гурт «Один в каное» здебільшого виконують власні пісні. У складі Ірини Швайдак – вокал, Устима Похмурського – гітара та Олени Давиденко – перкусія, прозвучить пісня на слова І.Франка «Човен» (Перегляд відео)

Музика та Іван Франко – нероздільно злилися в одне ціле. Протягом усього життя митця супроводжувала пісня: він слухав і співав, записував і досліджував народні пісні, пізнаючи через них народне життя, творив власні поезії, називаючи їх, як і Шевченко, піснями та думами, несучи в них своєму народові «правдиву іскру Прометея». Багато поезій Івана Франка покладено на музику, створено чимало композицій різних жанрів від романсу до великих симфонічних і вокальних творів. І в наш час поезія Франка живе у творах сучасних виконавців, бо як ніяка інша відрізняється музикальністю і мелодійністю.

Видатний український композитор Станіслав Людкевич говорив: «Франко любив народну музику, пісню. Любив з властивою йому пристрасністю. Він не був музикантом, але умів глибоко відчувати аромат народної музики, виявляючи надзвичайно тонке розуміння мелодії, умів відшукати в ній душу».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гамкало І. Франко і музика // Від Тараса Шевченка до Івана Франка. Іван Франко – письменник, мислитель, гуманіст, патріот. Матеріали Всеукраїнської конференції з нагоди 150-річчя від дня народження І. Франка (23 листопада 2006 року).– К., 2007.
2. Франко І. Як виникають народні пісні? – Твори: в 50 т. – К., 1984 – Том 27.
3. Яценко М.Т. Коментарі // Іван Франко.– К.: Наук. думка. – 1984, Т. 42.

ПІСЛЯМОВА

2016 рік в Україні проголошено роком Івана Франка. В освітніх та наукових закладах було проведено низку тематичних заходів, зібрань, диспутів, семінарів, спрямованих на гідне вшанування ювілею геніального митця.

З метою глибокого вивчення творчості письменника, популяризації постаті Івана Франка серед учнівської молоді міста, 20 квітня у конференц-залі Роменської Малої академії наук учнівської молоді відбулась міська науково-практична учнівська конференція «Я син народу, що вгору йде», присвячена 160 річниці з дня народження видатного українського письменника, мислителя, науковця та громадського діяча Івана Франка.

У роботі конференції взяли участь слухачі та керівники наукових секцій МАН, директор Роменської міської МАН Андрущенко О.О., начальник відділу освіти Івницька І.О., вчитель музики Роменської СЗОШ №1 Вовненко Л.І. на конференції була розкрита вся багатогранність життя та діяльності Івана Франка.

Іван Франко є одним із найталановитіших українських вчених і мислителів, який за 60 років свого життя створив наукову спадщину у більше ніж 6000 творів у різних суспільно-гуманітарних галузях науки. Він автор численних наукових праць з історії та теорії літератури, літературної критики, методології та компаративістики, бібліографії, книгознавства, бібліотекознавства, мовознавства, перекладознавства, журналістики, фольклористики, етнології, етнографії, культурології, мистецтвознавства, релігієзнавства, історії, економіки, соціології, статистики, правознавства, політології, педагогіки, психології, філософії, та описового природознавства.

Таким був Іван Франко, геніальний син українського народу. Його різнобічна творча спадщина навіть сьогодні не втрачає свого значення.

Комунальний заклад
«Роменська міська Мала академія наук
учнівської молоді»

Роменської міської ради Сумської області

e-mail: romny.man@ukr.net